

Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі [Электрондық ресурс]. – 2018. URL: http://www.adilet.minjust.kz/rus/docs/P010001088_/links . (өтініш берген күні: 01.07.2018) [URL: <http://rrsociology.ru/en/journal/article/358/>].

2. Prebisch R. Power principle and the ethics of development. Buenos Aires: IDB-INTAL, 2016. 140 p. [URL: <http://rrsociology.ru/en/journal/article/358/>].

3. Ыдырысов г., Пономарева Е. импортты алмастыру саясаты және Ресей экономикасының бәсекеге қабілеттілігі // Экономикалық даму

4. Сенчагов в. К. Экономика, қаржы, бағалар: эволюция, трансформация, қауіпсіздік / В. К. Сенчагов. – М.: Анкил, 2017. – 321 с.

5. Архипов А. экономикалық қауіпсіздік: бағалау, проблемалар, қамтамасыз ету әдістері / А. Архипов, А. Городецкий, Б. Михайлов // экономика мәселелері. – 2017. – № 12. – 38-51 Б.

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Коньова К.А., здобувач вищої освіти

*Науковий керівник: Леонтьєва Л.В., канд. юрид. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

З метою підвищення прозорості, підзвітності та ефективності діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання державної та громадської форми власності (далі – суб'єкти господарювання), а також загального управління ними та використання наявних ресурсів, і для цього особливої актуальності набуває система управління, особливо процесом. Адже ефективна система фінансового контролю за управлінням державними (місцевими) ресурсами (публічними коштами, основними засобами та іншими активами) та їх використанням є не лише інструментом гарантування прозорості, підзвітності та якості діяльності органів державної влади, а й , органи місцевого самоврядування та бізнес

Суб'єкт за своєю суттю є дієвим механізмом забезпечення національної фінансової стабільності та безпеки, реалізації національних стратегічних цілей, реалізації ефективності національної політики та підвищення якості життя людей, зокрема реформування системи управління державними фінансами.

Невідповідність систем фінансового контролю вимогам сьогодення є наслідком законодавчих, організаційних та методологічних проблем, які призвели до зростання фінансової злочинності.

Проблеми фінансового контролю суб'єктів господарювання досліджували в наукових працях відомі вітчизняні та зарубіжні вчені: Бобкова А.Г., Головань І.В., Грудницька С.М., Зельдіна О.Р., Лаптева В.В., Мартем'янова В.С., Олійник О.В., Опришка В.Ф., Побірченко І.Г., Саняхметова Н.О., Семчик В.І. та ін.

Науковці розглядають державний фінансовий контроль як один із видів захисту суб'єктів господарювання з різних точок зору: як нагляд за законністю поведінки, як невід'ємну частину державного управління, як форму державного регулювання, що знаходиться у віданні установ, що здійснюють фінансовий контроль, контроль, як процес дотримання законності та доцільності, як складова частина фінансової діяльності країни.

Однією з головних проблем діючої системи фінансового контролю є недосконалість і суперечливість чинного законодавства, що регламентує організацію здійснення контролю. В Україні питання здійснення фінансового контролю регламентується Конституцією України, низкою законів і підзаконних актів, проте відсутній базовий закон, який би однозначно унормував сутність фінансового контролю, його функціональне призначення, принципи організації, систему органів фінансового контролю й механізму їх взаємодії, форми, способи, методи його здійснення.

Діяльність різних органів можна поділити на такі категорії: відповідно до статті 85 Конституції України Верховна Рада України здійснює фінансовий контроль при затвердженні та внесенні змін до державного бюджету, його виконанні та прийнятті рішень щодо звітів про його виконання; здійснює фінансовий контроль за одержанням Україною позик від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій, не передбачених Державним бюджетом України, а також здійснює контроль за використанням коштів Державного бюджету України. Як бачимо, в Україні здійснюється парламентський контроль за використанням таких позик.

Під час розгляду діяльності Верховної Ради України неможливо не зазначити, що лівова частка припадає на діяльність спеціалізованих комітетів Верховної Ради України, а саме на Комітет з питань бюджету і Комітет з питань фінансів і банківської діяльності.

Одним з основних органів, відповідальних за управління фінансами, є Рахункова палата України, яка здійснює контроль за використанням коштів державного бюджету України від імені Верховної Ради України. Своєчасне виконання видаткової частини державного бюджету України, організація і контроль за використанням бюджетних коштів, контроль за утворенням і погашенням внутрішнього і зовнішнього боргу України, визначення ефективності і достатності витрат державного бюджету, валютно-кредитних, фінансових ресурсів, фінансування державних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-розвитку та охорони довкілля; контроль за дотриманням законності при наданні Україною кредитів і економічної допомоги іноземним державам, міжнародним організаціям, передбачених у Державному бюджеті України; контроль за законністю і своєчасністю руху коштів Державного бюджету України і коштів в установах Національного банку України й уповноважених банків; аналіз установлених

відхилень від показників Державного бюджету України і підготовка пропозицій щодо їх усунення, а також про вдосконалення бюджетного процесу загалом [3, с.282].

Президент України у фінскальному управлінні визначається його статусом глави держави. Тому Президент має право накладати вето на закони, прийняті Верховною Радою, та повертати їх на повторний розгляд. У здійсненні своїх повноважень Президент спирається на консультативні та інші допоміжні органи і служби, що створюються ним.

Вищий орган виконавчої влади, Кабінет Міністрів України, управляє державними фінансами на щоденній основі і водночас здійснює загальне фінансове управління, формує та реалізує загальнодержавні економічні та науково-технічні програми тощо.

Міністерство фінансів України є центральним спеціалізованим органом державної виконавчої влади, що здійснює управління та контроль у сфері державних фінансів. Воно складає і виконує державний бюджет, здійснює контроль за дотриманням банками правил касового виконання державного бюджету за доходами, встановлює порядок ведення бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання бюджету і кошторисів видатків бюджетних установ.

У загальному вигляді основними складовими фінансового контролю за управлінням та використанням публічних (місцевих) ресурсів є державний фінансовий контроль (урядовий контроль), який здійснюється уповноваженими Кабінетом Міністрів України органами Державної аудиторської служби, та державний зовнішній фінансовий контроль (аудит) (парламентський контроль), який здійснюється Рахунковою палатою від імені Верховної Ради України, державний внутрішній фінансовий контроль, зокрема внутрішній контроль та внутрішній аудит, який забезпечується органами управління державними (місцевими) ресурсами.

Така структура та класифікація системи державного фінансового контролю створює надійну платформу для її ефективної розбудови, включаючи розвиток нормативно-правової бази, стандартизацію понятійного апарату, уніфікацію чітких та прозорих правил діяльності органів контролю, удосконалення механізмів взаємодії та обміну інформацією між ними, визначення статусу та місії кожного органу, а також забезпечить та сприятиме максимальному наближенню до міжнародних стандартів та найкращих практик ЄС. З рештою, основною метою його діяльності є забезпечення ефективного контролю за управлінням та використанням публічних(місцевих) ресурсів.

Розвиток органів Держаудитслужби та Рахункової палати, які здійснюють контроль від імені різних гілок влади, проте наділені подібними повноваженнями в окремих сферах контролю за станом управління та використання державних (місцевих) ресурсів, на сьогодні є важливим та одним із пріоритетних завдань країни в умовах євроінтеграції. Тому значної уваги потребують питання налагодження плідної та конструктивної співпраці між ними, зокрема щодо планування та проведення контрольних заходів, модернізації їх методологічного та нормативно-правового забезпечення, підвищення довіри громадян до результатів їх контрольних заходів тощо [5].

Як орган управління фінансами, Державне казначейство здійснює управління організацією виконання Державного бюджету України, надходження та використання державних коштів, а також коштів установ та організацій, що фінансуються з Державного бюджету України. Крім того, Державне казначейство веде облік касового виконання Державного бюджету України та складає звітність про виконання Державного бюджету України, серед іншого.

Основним завданням Голови КРУ є підготовка пропозицій щодо формування державної політики у сфері управління державними фінансами та забезпечення реалі-

зації цієї політики в діяльності міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших бюджетних установ, а також підприємств і організацій, які отримують кошти з бюджету чи державних цільових фондів.

При цьому Голова КРУ організовує проведення ревізій і перевірок фінансової діяльності щодо стану і достовірності коштів, матеріальних цінностей та їх збереження, бухгалтерського обліку і фінансової звітності; ревізій і перевірок використання і збереження державного і комунального майна (у тому числі майна, переданого в користування); ревізій і перевірок використання бюджетних коштів і коштів державних цільових фондів; ревізій і перевірок використання бюджетних коштів і коштів державних цільових фондів та перевіряє належне виконання державних контрактів, що укладаються за рахунок бюджетних коштів.

Національний банк України посідає особливе місце в системі органів грошово-кредитного регулювання. Згідно з чинним законодавством, він відповідає за регулювання та нагляд за діяльністю банків, сертифікацію аудиторів для проведення аудиторських перевірок банків, організацію та здійснення грошово-кредитного контролю за діяльністю банків та інших фінансових установ, аналіз грошово-кредитних, фінансових, цінових та валютних відносин.

Митна служба України здійснює контроль за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через кордон України, правильністю та своєчасністю сплати митних та інших платежів.

Діяльність Державної служби фінансового контролю ґрунтується на принципах верховенства права, забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина, безперервності, законності, забезпечення єдності державної політики, відкритості та прозорості, відповідальності та незалежності [6].

Незалежність органів управління державними фінансами забезпечується заборонаю незаконного втручання в їх діяльність, реалізацію повноважень їх посадових осіб, спеціальним статусом центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері управління державними фінансами та призначенням керівників їх територіальних органів без погодження з головами місцевих державних адміністрацій.

У своїй діяльності орган державного фінансового контролю може застосовувати основні принципи діяльності Міжнародного вищого органу фінансового контролю та його регіональних організацій, міжнародні стандарти Вищого органу фінансового контролю та Міжнародної федерації бухгалтерів у частині, що не суперечить Конституції України та законам України. Відносини з відповідними органами інших держав та міжнародними організаціями у сфері діяльності органів державного фінансового контролю будуються на основі міжнародних договорів України, установчих актів та правил міжнародних організацій, членом яких є Україна.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері управління державними фінансами, може укладатиме меморандуми про взаєморозуміння з органами державної влади іноземних держав та міжнародними організаціями, а також з українськими міжнародними конвенціями, навчальними закладами, науковими установами та організаціями про співробітництво та обмін інформацією.

Через несистемність нормативно-правової бази України система контролюючих органів є незбалансованою, а їхні повноваження дублюються. Зокрема, державний фінансовий контроль в Україні здійснюється низкою непов'язаних між собою органів. Більшість функцій і повноважень у сфері державного фінансового контролю дублюються зовнішніми та внутрішніми органами і структурними під-

розділами державного фінансового контролю. Відсутній й чіткий та законодавчо закріплений розподіл компетенції органів контролю, а також чітко визначені механізми взаємодії та координації між органами контролю, з іншими державними органами та з громадськістю. Відсутній єдиний підхід до структурної організації органів контролю.

Перелік посилань:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010. №2456- VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-В. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / кол. авт.: Г.Л. Знаменський, В.В. Хахулін, В.С. Щербина та ін.; заг. ред. В.К. Мамутова. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 688 с.
4. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Про рахункову палату: Закон України: від 27.01.2015 р. № 576- VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. №36. ст.360.
6. Мамутов В.К. К вопросу о предметах Хозяйственного и Гражданского кодексов Украины. URL: http://www.iepd.dn.ua/Stat_07.htm.
7. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні від 26.01.2003 р. № 2939-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

*Леонтьєва Л.В., канд. юрид. наук, доцент
Серіков М.Д., здобувач вищої освіти
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Створення суб'єктів підприємницької діяльності гарантується нормами цивільного і господарського законодавства. Однак законодавча база досить слабка в окремих питаннях та не дає повних відповідей для винесення обґрунтованих законних рішень. Правовий захист підприєм-